

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, januar 1987

1. čisło • ISSN 0032-4132 • Lětnik 37

Lube sotry, lubi bratřa!

Tež za nowe lěto 1987 poskići nam naša cyrkej bibliske słowo jako lětno hrono, jako hesło. Tute bibliske słowo njech nam pomha, naše žiwjenje w přichodnych dwanaće měsacach wědomje jako křesćenjo zrozumić a dopokazać. Smy za tajku pomoc džakowni — wězo dyrbymy so do njeho najprjedy zanurić. Hesła, kiž so do swójskeho žiwjenja njeprzewozmu a njeprěstaja, kiž so jenož wospjetuja, ale w zasadže njewopřimnu, wostanu frazajte formule a njetřebny zerzawy kluč. Lětno hrono dyrbi so přemyslić a „wumodlić“, dyrbi so rozklasć a na jeho wuznam za moje konkretne žiwjenje wuwoprašowane być. Dyrbymy je přeco zaso we hłowje a wutrobje sej překlasć a wobročec a ze wšěch stron wobhladować. Potom pokaza wone nam swój blyšč a swoje bohatstwo. Potom budže nas wabić, je do našich mysłow, do planow a starosćow, do přecow a žadosćow wšědneho žiwjenja přijimać a je wšěm stracham a zrudobam napřeco stajec. Hdžežkuli so tutomu powabkej podamy, dóstanje kóždy džen a kóždy noc druhe wobličo.

Chcemy pak najprjedy přidać, zo so lětuše hrono kóždemu jenak lochko njewotewri. Wone réka:

„Dar Boži je wěčne žiwjenje w Chrystusu Jězusu, našim Knjezu.“

(Rom. 6,23)

Stejimy na spočatku noweho lěta. Njezhladujemy na nje bjez starosćow, ale mamy tež wjele přecow. Někotryžkuli budže skeptiski a sej mysljeć: Lěto 1987 budže kaž kóždy druhe. Něšto nowe njetřebamy wočakować. Druzy su optimistiscy a zwólniwi k aktiwitam. Mnozy nimaja wjacje lóšt přemyslować. Chcedža wšemu běžeć dać, kaž přińdže. A kóždy z nich dóstanje nětk jako kluč, jako pomoc za zrozumjenje swójeho žiwjenja a jeho wobstojnosćow naše lětno hrono poskićene — hodži pak so tutón kluč scyła za naš zamk? Wotewrja da so z nim za nas wažne durje, hłowne wrota za naše žiwjenje w lěće 1987?

Lětno hrono rěči wo „wěčnym žiwjenju“. Chcemy da cyłe lěto wo wěčnym žiwjenju rěčeć? „Wěčne žiwjenje“ je za naše zrozumjenje najprjedy krótkoformula za nadžiju žiwjenja po smjerći. Wulkotne to slubjenje. Je pak tajka mysl za wjetšinu našich wosadnych w januarje 1987 palaca, nuzna tema? Přidamy, za někotrehožkuli z našich sotrow a bratrow dótknu so wuprajenja wěry wo smjerći, wo zrowastanjenju a wo trajnym žiwjenju w Bohu zakładnych prašenjow jich choreho abo stareho abo zwudowjeného žiwjenja. A hdyž ludžo hakle wopřimnu, zo so z tajkej temu tež prašenja za zmyslom žiwjenja narěča,

budže wjacje zajimowanych. Tola najprjedy drje chcedža mnozy z nas na spočatku lěta bjez wulkich wokołopučow wo našim zemskim žiwjenju přemyslować abo rěčeć. Chcedža so nad nim wjeselić. Chcedža je wuspytać a tworić. A z tym je wulke polo wotytwane. Boži dar žiwjenja, nam dowěrjeny, wohrožuja wšelacy njeprěčeljo: wójna a brónjenje, hlód a njesprawnosć, sebičnosć a strach. Přez móžne manipulacije w zakładnych strukturach bańkow. Přez přetorhnjenje čłowjeskeho žiwjenja w maćernym žiwjoće. Přez samotnosć, bjezmyslnosć,

nerwowe počezjenje... Štó móže přewi-džeć wulke wójsko žiwjenskich njeprěčelow? Kak móžemy skutkownje přeciwo nim nastupić w našim małym žiwjenju a w žiwjenju ludow a blokow a pasow tutoho swěta? Kak móžemy žiwjenje napjelnić ze zmyslom a wjeselom? Što ma ze wšěm tym naše lětno hrono činić? Widžimy nadawki před sobu — lětno hrono pak rěči wo darje, kotryž ma so přijimować.

Njedyrbjeli naše hesło přespěšnje jako za nas so njehodžace nabok položić. Dyrbjeli pak sej přemyslujo wuwědo-

Křižna cyrkej
w Drježdžanach

foto: Lehmann

Za nowe lěto přeju Wam
Boži měř a Bože žohnowanje,
čilosć a strowosć
a wšitko, štož Wam třěbne je na čěle a na duši.

Waš S. Albert

mić, zo słowo „wěčný“ za bibliju časowa měra njeje, ale wopisanje kvality. Bóh je wěčný. Tohodla tež so jeho žiwjenje – žiwjenje bjez nuzy a wobmjezowanja, wupjelnjene, njepochmurjene, wozbožace – „wěčne žiwjenje“ mjenuje. Je to žiwjenje bjez mjezow. Tohodla zrozumimy je tež jako žiwjenje po smjerći. To pak je jenož jedyn aspekt. „Wěčne žiwjenje“ měni žiwjenje w druhej, nam dotal njeznatej kwalice. Njelamane. Bjez wotpiska. Wupjelnjene, woprawdźite žiwjenje.

A tute bójske žiwjenje dyrbi do našeho žiwjenja z jeho wulkimi nadawkami, wjeselemi a čezemi prudzić. Abo – hdyž so to njeporadži – tak znajmjeńša „kapać“. Přeco zaso. Přeco znowa. Kóždy dzeń. A to dyrbi a chce naše žiwjenje změnić.

Kak móže so tajka žiwjenska infuzija stać? „W Chrystusu Jězusu“, wotmołwi létne hrono. Što chcedža tute tři słowa rjec? Wone pokazuja nam puć a wašnje, kak móže wěčne žiwjenje do našeho wšedneho dnja, do hodźinow dźěla a zwjeselenja, do nocow zadwělowanja prudzić. Hdyž je našeho Knjeza

Jězusa Chrystusa w jeho słowach a slubach wěrneho dam być, je přiwzam, hdyž pytam jeho přitomnosć we wosadze a w Božim wotkazanju, potom so přeco zaso „kusk“ wěčného žiwjenja do mojeho mysljenja, čuća a skutka přinjese. Hdyž dam na příklad słowo Knjeza, „Hlejće, sym při was wšitke dny ...“ za sebje plaćić, potom je mi z tym tróšć, schow, nadźija, pohon daty za kóždy skutk, kóždu rozmołwu, kóždu mysličku. Hdyž předpokladam, zo Wón so wo mnje stara (Pětr 5,7), přeńdže měř, dowěra, wjeselo na mnje. Jeli wěm, zo tym, kotřiž Boha lubuja, wšě wěcy k lepšemu być dyrbja, jeli wěrju, zo ma Bóh za mnje wot Chrystusa zawěšćeny přichod a tutón přichod krasnosć być dyrbi, budu swoje mlode abo stare žiwjenje hinak wobhladować hać někotryžkuli rowjenk.

Wěčne žiwjenje je poskitk hižo za tute žiwjenje. Wone měni. Skita. Twari haćenja přećiwu wšej čmě. Wotewrja durje w pozdatnej bjezwupućnosći. Pomha mi, swoje žiwjenje zrozumić a wuložić, wjeselo a horjo přewynić. W zwisku z listom na Romskich so tuta

změna přez wěčne žiwjenje, hišće do poslednjeje hłubiny dowjedže: Z Chrystusom dobyte nowe žiwjenje, „žiwjenje horjestaća“, njesteji wjace pod znamjenjom a prikazom hrěcha, ale je žiwjenje „sprawnosće“, po měrje a wašnju Boha. To je Chrystusowe žiwjenje, we a přez nas. Što budže to za sobučłowjekow, za našu towaršnosć, za cyły swět woznamjenjeć, hdyž su 1987 wjele ludži žiwi a dźělaja, přez kotrychž Chrystusowe žiwjenje rozmnožene do wšech nadawkow a problemow sahać budže?

„Dar Boži je wěčne žiwjenje w Chrystusu Jězusu, našim Knjezu.“

Lube sotry a lubi bratřa, chcemy nazonjenja z wěčnym žiwjenjom činić. Potom wostanje to – toho sym sej wěsty – naša zhromadna wotmołwa na dwanaće měsacow nowoho lěta 1987: „Bohu pak budž dźak za jeho njewurjeknjeny dar.“ (2. Kor. 9,15).

Wjele wliwa wěčného žiwjenja přeje Wam a swětej

Waš
Folkert Ihmels

Dźakowanje

Na brjoze do nowoho lěta dopominamy so husto hišće na podawki zašeho lěta. Tež ja myslach na wšelake zarjadowanja, zeńdženja, zetkanja a rozmołwy lońšeho lěta. Při tym dopomnich so tež na wšelakich, kiž běchu na někajke wašnje za ewangelske Serbstwo skutkowali. Jim wšitkim chcu so dženša dźakować. Chcu so wšitkim dźakować za dobre, pohonjowace słowa, za namjety a za kritiku, kiž je k tomu pomhała, zo by so to abo tamne lepje činić móhlo. Chcu so dźakować za kóždu formu sobudźěla na našim „Pomhaj Bóh“, za sobudźělo na zeńdženju cyrkwinskeho dnja, kublanskeho dnja, serbskeho blida, we wuběrku wosadneho zwjazka a na druhich zarjadowanjach. Dźakować mam so za wšu zwólnosć, serbske Bože služby přewzać. Njemóžu tu wšitko mjenować, tohodla hišće jónu: Wšitkim, kiž su přez sobudźělo, radu abo pjenježnu podpěru sobu pomhali, zo by naše dźělo za ewangelske Serbstwo móžne było, wutrobny dźak a zaplać Bóh wšitku prócu.

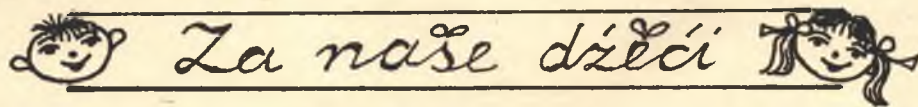
Dźakować pak chcemy so tež Bohu, kiž je nam zaso dał mocy a móžnosće skutkowanja za swoju wosadu mjez Serbami. Chcemy so Bohu dźakować a jeho chwalić.

Ja chcu će, Božo, z wutrobu, haj, z cylej mocy chwalić a wšudžom z twojej pomocu cí dźakny woporić.
Mój duch a moja wutroba je k twojej česći hotowa.
Čeść Bohu Knjezej dajće!
(Spěwarske 660,7)

Boha pak chcemy tež prosyć: Dawaj tež w přichodze swěnych dźělaćerjow do tutoho dźěla, zo by so twoje kralestwo přisporjało mjez nami.

Knježe, smil so nad nami, přindž k nam twoje žohnowanje; budž po swojej dobroće z nami znowa kóžde ranje.
Ty sy naša nadźija, wostań při nas bjez kónca.
(Spěwarske 618,8)

Waš S. Albert

Handrij Zejler	bě kantor a hudźbnik	w Stroži a w Ketlicach
Korla Awgust Kocor	bě farar a basnik	a zemrě w Pančicach-Kukowje
Jakub Bart-Ćišinski	bě wučerka a spisowaćelka	we Łazu
Bjarnat Krawc	bě farar	w Hodźiju
Marja Kubašec	bě farar a basnik	w Drježdźanach a we Varnsdorfje
Jaroměr Hendrich Imis	bě hudźbnik	w Chasowje

Štó to wě?

Džensa mamy za was hódančko wo serbskich narodnych prócowarjach. Jich mjena namakaće w přédnich kašćikach. Přirjaduje mjenam prawe powołanje a prawe městno skutkowanja. Wutřihajće k tomu wšitke kašćiki a zlépće je tak, zo su sady prawe, na póstawu kartu a pósćelće ju na:

G. Mahling
Gröditz Nr. 68
8601

Mjez prawymi dopisami wulosujemy zaso dobyćerja, kotremuž myto připósćelamy.
T. M.

Nazymske zeńdženje krajnjeje synody

Swoju rozprawu chcu najprjedy hosćom synody wěnować. Běchu přišli z Ludoweje Pólskeje, z ČSSR, ze Zwjazkoweje republiki a z Činy, hosćo z člonskich cyrkwjow Zwjazka ewangelskich cyrkwjow a z Berlinskeho zwjazka. Biskopstwo Drježdźany-Mišno bě zastupnika pósćalo. Je z wašnjom, zo hosćo synodu postrowja. Njejsu to jenož přecelne słowa, woni reča tež wo swo-

jich problemach a čězach. Słowa hosći pak su tež pomoc a pohon za nas. Tak widžane, je kóžde zeńdženje synody tež zetkanje wulkeje swójby křesćanow, kotrychž wěra zjednoći. To plačeše wosebje za słowa biskopa Tinga z Činy.

Nětkole k dźětu synody:
Kóžde nazymske zeńdženje čehnje bilancu dźělawosće krajnjeje cyrkweje. K tomu sluzi rozprawa krajneho cyrk-

winskeho zarjada (35 str.), rozprawa cyrkwinskeho wjednistwa a rozprawa krajneho biskopa. Tutón rěči stajnje k aktualnej nutřkocyrkwinskej teologiskej temje. Štož je zwjeselace: přirost džěcacych kruhow a džěło z předšulskimi džěćimi; poměrnje wjele wobdźělnikow na ženědženjach młodžiny; přirost dochodow z cyrkwinskih dawkow wo 2,7% a kolektow w podobnej wysokosći. Tež dary za akciju „Chlěb za swět“ su jara přiwzali.

W kraju so wjele twari, tež hdyž dyrbi so hišće wjele dohonić. Dobře džěło wukonjenja cyrkwinske twarske skupiny.

Roscacy zajim maja wosady na partnerskich zwiskach z wosadami w našim kraju a w socialistiskim wukraju.

Mjenje zwjeselace: W rozprawiskej době njenastupi 40% teologiskich studentow njeposrědneje přihotowanjsku službu.

Jakubowa cyrkej we Wilsdruffje so předa a budže domizniski muzej. Rozmołwa z ministerstwom ludoweho kuźbjanja, wo kotruž so cyrkwinske zarja-

dy hižo lěta prócuja, njeje so hišće wotměta. Rozprawa cyrkwinskeho wjednistwa da přehlad wo problemach, wo kotrychž měješe so 1985/86 jednac.

Krajny biskop dr. Hempel porěča „K prašenjam za placiwymi etiskimi normami.“ Tu dvě sadze z jeho přinoška:

K žiwjenju z Bohom a z čłowjekami trjebamy normowe zadźerženske prawidła. Normy za křesćanow su a wostanu 10 Božich kaznjow a Boža lubosć.

Lipsčanski mision rozprawješe wo přewjedženju 150. rěčnicy. Jubilej da postork, partnerske džěło z něhdyšimi misioniskimi wobwodami znova přemyslić a koordinować. Farar Schlegel, direktor Lipsčanskeho misiona, předstaji nam swoje nazhonjenja z pućowanja do Tansanije w septemburu a oktobru. Knježi tam wulka chudoba, a woni trjebaja a sej zasłuža našu financiesnu a personelnu pomoc. Bože služby wopyta 80 do 90% wosadnych. Přeni króć po lětach bě móžno, tam lěkarja z Ochranowa posłać. W l. 1987 slědujetaj chorobna sootra a dalši lěkar. Hladajo na wulku nu-

zu njeje to wjele, tola spočatk. Statnym zarjadom so direktor za tutu dowolnosć džakowaše.

Dalše wuradźowanja nastupachu mjez druhim přihoty za lěto 1990 planowanu Ekumenisku zhromadźiznu za měr, sprawnosć a wuchowanje stwórbje a nowy křesćanski žiwjenski porjad, kiž dyrbi žiwjenski porjad z l. 1955 narunać.

Synoda přihłosowawa wot zwjazka přewjedženym rozmołwam z metodistiskej cyrkwju, kotřež maja w přnim rjedže zaměr zhromadnosće klětki a Božeho blida, snano tež zhromadnosće cyrkwow.

Zwjeselace je, zo móže so wšěm cyrkwiskim přistajenym inkl. fararjam mzda powyšić džakowano zwólniwosć wosadnych k darjenju, na druhej stronje pak tež džakowano zlutniwemu wobchadej z pjenjzami.

Wjele zapodaćow z wosadow a próstwow na synodu so wobjedna. Mějachmy tež hosći z wosadow, kotřiž chcychu raz synodu dožiwić a na jednanja kedźbliwje sluchać.

Kurt Łatki

Christian Ludwig Brehm

Dnja 24. januara budže tomu 200 lět, zo narodži so ewangelski farar Christian L. Brehm. Tutomu wopomnjeću wěnuja so mnohe cyrkwinske a wědomostne gremije. Z čim zasłuži sej jednory durinski wjesny farar telko česće, a što wjazaj jeho z nami Hornimi Łužičanami? Brehm, kotrehož předchadnicy běchu w třoch generacijach fararjo, zezna so hižo jako džěć z wědu wo ptačkach. Jeho nan Karl A. Brehm (1755 hač do 1822) bjerješe jeho z ródneje wsy Schönau pola Gotha do bliskeho Schnepfenthala sobu, hdžež wučese „nan přirodnych wědomosćow“ Johann M. Bechstein (1757–1822) na sławnej filantropiskej Salzmannskej šuli. Tam widžeše hólce zběrku wutykanych ptačkow, kotrež jeho čas žiwjenja putachu. Bórže započaja sam ptački zběrać a nahromadži jich w sydrom lětdzesatkach něhdže 9 000 eksemplarow, njeličene přez měnu abo předań wotodate. Tajke zběrki připrawichu tež mnozy rowjenkojo; Brehm pak docpě mjezynarodnu sławu, přetož wuhotowa každy kruch dokladnje z datumom wottřělenja, namakanjšćom, starobu, splahom a noticami k žiwjenskim wobstejnosćam. Na zakladnje swojeje zběrki móžeše tež na jara načasnym systematiskim zaprijěćom ptačich družin w 19. lětsotku sobu skutkować.

Wjace hač 2 000 fachowych nastawkow, džewjeć ptačowědných džěłow w 12 zwjazkach kaž tež časopis (Ornis, 1824–1827) zawostaji wučeny farar. Někotře wulke wědomostne předewzaća zwotrěšćichu, dokołž njedowolichu winowatosće we farskej službje jich wuwjedenje. Wosada Renthendorf we wokrjesu Stadtroda, wobwod Gera, kotrež Christian L. Brehm wot 1813 hač do swojeje smjerće w l. 1864 služese, česći sej jeho hač do džensnišeho iako pilneho, so wo zastaranje čěla a duše wosadnych staraceho fararja. Jeho předchadnicy a naslědnicy, kotřiž so jenož w wosadu starachu, njejsu so jako dušepastyrjo tak do wědomja wosady zašćěpili kaž runje wón, kotryž wukonješe připódla telko wědomostneho džěla.

Móć do džěla nječerpaše Brehm z wosobinsce bjezstarostneho, idyliskeho by-

ća, ale z wěry. Wot jeho wozom džěći dyrbeje šesć sam pochować a z 39 lětami tež swoju přerņu žonu. Dwaj zawostaj synaj přinjesetaj jemu dalje starosće: Jedyn bě duchachory, druhu so 26lětny při ekspediciji do sewjerneje Afriki zatepi.

Tuteju dweju synow wukubla Brehmowa druha žona, z kotrež so 1827 w Brinnis pola Delitzscha woženi, a tu nastanu nětk zwiski z Hornjej Łužicu. Džowka fararja Bertha rođ. Reizec (1808–1877) narodži so w Džěžach, wokrjes Niska, a wotroscě tam do swojeho šěsnateho žiwjenskeho lěta. Jeje prjedownicy běchu w pjeć generacijach ewangelscy fararjo; jeje přiwuzni někotři Budyscy a hornjołužiscy wobydlerjo z mjenom a česću (lisćina w Bautzener Kulturschau 34, zeš. 12, str. 19–20). Najwuznamniši z nich bě Michał Frencl (1628–1706), přeložer Noweho zakonja do serbskeje rěče.

Z druhého Brehmoweho mandželstwa pochadžeše pjeć džěći, z kotrychž přenje bě wuznamny spisowaćel wo zwěrjatach Alfred E. Brehm (1829–1884). Nimo swójnych běchu tež wědomostne zwiski Brehma k Hornjej Łužicy. Štyri króć spožičichu jemu člonstwo w Zhorjelskich wědomostnych towarstwach. Brehmowe spisy k ptačej wědě přiwzachu so w našej domiznje rade, wo tym swědča někotre předskazanki. Tak je durinski farar přirodowědnym slědženjam w Hornjej Łužicy kmótił.

Haemmerlein

100. narodniny fararja Božidara Kaplerja

Štó z našeje Michalskeje wosady w Budyšinje njeznaje Tucher, čiche, rjane pohřebnišćo, hdžež namakachu naši prjedownicy a wótojo na poslednim zemskim puću swój wotpoćink; mjez nimi tak zaslužbni prócowarjo kaž prof. dr. Arnošt Muka* a farar Jurij Zarjenk.

Rady so wuchodźuju tu pod starymi wysokimi lipami, kiž chlědnja na horcnych lěcných dnjach pućowaceho a rowy lubych zemrětych, a pozastanu před někotrymkuli rowom, dokołž bě mi tón a tamny čłowjek w žiwjenju towarš, susod a přećel; mjez nimi nadeńdu tež

rowy swěrných a dobrych wučerjow ze swojeho šulskeho časa na Krajnostawskej wyšej šuli.

Džensa duje čětro zymny wětřik z ranja, na swojim čichim puću njezetkam ani čłowjeskeje duše, jenož w haľzach sylnych štomow pytaja ptački swoju skromnu picu. Džiwa njeje, pisamy wšak januar, potajkim měsac kruteje zymy. Mój wopyt na pohřebnišću ma džensa wěsty směr; čcu wopytać row čłowjeka, kotrehož sej česćach hižo jako hólce a młody pachol, mjenujcy row fararja Božidara Kaplerja, kiž by lětsa 27. l. swoje 100. narodniny swjećił.

Skónčnje steju před křižom swojeho konfirmatora, zahoritoho prócowarja serbskeje kultury a swěrneho křesćana, kiž swój serbski lud z čyleje wutroby lubowaše. Wón njeběše rjek abo wojowar, kaž jich znajemy w politiskim žiwjenju. Ně, wón džělaše w čichim pilnje, swědomiče a wutrajnje, swoju móć za wšědne wobšěrne džěło čerpaše z Božej ruki. Za moje konfirmaciske hrono wuzwolil wón tehdom slědowace slowo: „Kotryž so Boha boji, tón wobsteji z česću!“ Pod tute heslo staji tež swoje wšědne žiwjenje. Rady chodžachmy k njemu na pačerje, dokołž začuwachmy, zo njeje před nami jenož farar, ale muž, kiž zamóže młodemu čłowjekej rjanosće serbskeje rěče a kultury we swojej wučbje posrědkować. Hišće džensa jako rentnar móžu z hłowu někotryzkuli kěrluš, kotryž smy tehdom nawuknyli a na Božej službje spěwali. Wězo běchmy jenož mała horstka serbskich pačerskich džěći, ale čim bóle zahoriće smy wuknyli a spěwali. Haj, kólowokoło nas rozšěrješe so mjenujcy fašizm, kiž wšitko serbske hidžeše; džakowano Bohu mějachmy pak w staršiskim domje podpěru a wěsty škit.

Hdyž steju před rowom, čahnu tute myšlički před woćomaj kaž film z dawnoty. Kaplerjec nan sam njeje dožiwił, zo sym hižo lětdzesatki jeho přichodny syn, zo je mjeztym džěd a pradžěd.

Tola wróćo do dawnoty! Zo skutkowanje fararja Kaplerja fašisća jara dokladnje wobkedźbowachu a za faktami slědžachu, kak móhli jeho džělo zlemić a jeho „lepic“, sym hakle wjele pozdžišo zhonił. Jeho skutkowanje w Serbskim předarskim towarstwje, hdžež bě-

še wěsty čas jeho starši, a zo bě dolho-
lětny člon Maćicy Serbskeje, bě bru-
načkam derje znate. To pak njebě do-
sahace, dokelž njenamakachu w jeho
swědomitym a swěrnym džěle jako du-
chowny dosć faktow, jeho ze swójeho
zastojnstwa suspendowac. Tak běše je-
mu móžno, dale skutkować we swójeje
wosadze wo pozběhnjenje narodneho
džěla pod wobstejnosćemi fašistiskeho
knjejestwa. Hišće w léce 1939 konfirmo-
waše třoch młodych Serbow, mjez nimi
tež mojeho bratra Jana, w Michałskej
cyrkwi. Započatk wójny wustupowaše
wón potom zasadnje přečiwo Hitlerowej
rasowej politice, wosebje pak přečiwo
zakonjej eutanazije, kotryž so w domje
starych na Židowje, hdžež dohladowaše
Kapler jako farar starych a zbrašenych,
katastrofalnje wuskutkowa.

Nětko běše po měnjenju fašistow sud
połny. W léce 1941 zakaza cyrkwinska
wyšnosť w Drježdžanach (nawod bě w
rukach DC!) jemu na klětku stupić a
předować. Někotre tydženje po tym
wuhnuchu jeho samo z Lužicy do wjeski
Dorf-Wehlen w Sakskej Šwicy, hdžež
hižo léto pozdžišo zemrě. Serbska lipa
njenamaka tam w cuzbje dosć kmaneje
pody, zo móhla dale rosć, překruće bě
wutroba z Lužicu zwjazana. Přiwuzni
znajachu pak tutón stysk za domiznu a
pochowachu jeho tu w serbskej zemi na
Tuchorju.

Hdyž džensa na jeho 100lětno naro-
diny spominamy, nohcemy zábyć, zo
mamy so jemu nimo jeho skutkowanja
jako serbski farar a přecowar wosebje
džakować za zmužity a drohi skutk za
naše kulturne a wědomostne džělo.
Mjenujcy wón běše tón čłowjek, kotryž
wuchowa w Michałskej cyrkwi jako
člon Maćicy Serbskeje drohotne kniži
a akty před zničenjom přez fašistow.
Mjeztym zo bu cyrkej wybor fašistiske-
je wójny, namakachu so po wójnje tute
drohotnosće njewobškodžene a služba
džensa našim wědomostnikam a slědže-
rjam.

K. Nali

* Mukowy row je na Michałskim
(přisp. redakcije)

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami Z Lejna pola Wojerec

Naša wosada je zaso wosyročena.
Knjez duchowny Šolta je po krótkim
skutkowanju w młodych lětach wumrěł.
Wón bě widžany a česćeny, dokelž so
swěru za swoju wosadu staraše, kaž da-
loko to móžeše. Jeho móženje pak nje-
dosahaše za naše wobstejnosće; wón
serbsku rěč njeznaješe a tohodla wosa-
dnym Serbam serbsce přédować njemó-
žeše. Tola je so wón jako sprawný muž
za to starał, zo je so znajmjeńša druhdy
přez jedneho susodneho serbskeho fara-
rja pola nas serbsce přédowało. Nětko
ludžo praja: To tola ničo cyle njebě, zo
jehoho duchowneho mějachmy a dru-
heho trjebachmy. Naša wosada z tak
wjele Serbami trjeba tajkeho duchow-
neho, kiž móže nic jeno němski, ale tež
serbski, kiž móže nic jeno němskemu,
ale tež serbskemu džělej wosady poľnje
služić, kaž je to do njebočićkeho Šolty
přeco było. Serbsku bibliju, naše stare
serbske spěwarske a druge dobre serbske
knihy hišće mamy, a w našej blisko-
sći je jedyn němski studenta, kiž je
serbsku rěč wuknył a nawuknył. Nje-
móhl tónle knjez, hdyž so naše du-
chowne město zaso wosadži, jako far-
ar wobiju džělbow wosady pola nas
zastupić?

Serbske Nowiny, sobotu
15. januara 1887

Wobsydstwo

Při čitanju ewangelija njejsym ani jó-
nu nadešol přispomnjenje, zo by Jězus
někajki wačok njesł. Njeje tu tež ničo
napisane wo pučowanskej tobole ani wo
meblach ani wo drastach abo nösniku,
wupokazu abo šekowej knižce ani wo
zawěšćenju abo čěži ... Jězus njetrje-
baše listy čitać ani na nje wotmołwić.
Dalokož wěmy, njeje ani rjadki napisał.
Doma bě tam, hdžež runje přebywaše.
Njetrjebaše ničo, na čož by klobuk po-
wěsnył, přetož njeměješe ani tón.

Henry Miller

POWĚŚĆE

Spominanje na Lydiu Symankec

Pisachmy nalěčo 1946 — nalěčo no-
weho šulskeho žiwjenja w Budestecach.
Do rjadownje zastupi młoda wučerka a
so předstaji. Jako jeje předmjeno wu-
čušlichmy, bě wone za nas njewšědne.
Kóždy wučer (abo wučerka) měješe te-
hdom w šuli někajke přimjeno. Ale Ly-
dia přeco za nas Lydia wosta, hač do
džensnišeho.

Ze swojim měrnym, lubym a nadob-
nym wašnjom přewiny poněčim naš
młodžinski protest a zdoby sej naše wu-
troby. Hišće džensa spominaja rady dža-
kowni šulerjo na rjany čas z nej a to
tež zwuraznichu. Njepodawaše wona to-
la jenož wučbu, ale hraješe tež mando-
linu a gitaru a wutwori za to kružk.

Knježna Symankec dopomha nam to-
horunja k tomu, zo bychmy našu do-
miznu lubo měli a ju bliže zeznali. Tój-
što z nami pučowaše. Zo bě wjesoła pu-
čowarka čas žiwjenja wostała, hakle w
poslednich dnjach zhonich. Po chowa-
nju mi jeje přecelka powědaše, kak bě-
chu so raz w Čěskej zajěli. Lydia pak
sej nječinješe starosće. Droha bě po-
rjadna — a tuž sej pomysli, zo dyrbi
zaso na hłownu wjesć, a tak tež bě. A
prawu hłownu drohu drje měješe přeco
před sobu a druhich sobu na nju do-
wjedže.

Po tym zo bě naša wučerka z Bude-
stec wotešla, skutkowaše na druhej šuli
w Budyšinje. Tež tam njebě jenož wob-
lubowana mjez šulerjemi; koleginy a
kolegojo sej tohorunja ju a jeje mu-
drosć wažachu a česćachu.

Lěta dolho skutkowaše naša droha
njeboha jako swědomita sobudžětač-
erka za naš Pomhaj Bóh a přecowaše so
sobu wo to, zo by čitarjam přijomny był
a luby wostał.

Serbski cyrkwinski džen 1986 w Husce
— ničto drje na to njepomysli, zo bu-
dže jej smjereć tak bliska. Na wróčo-
jězbje z cyrkwinskeho dnja jědžeše hišće
z hosćimi po Lužiskich horach, kotrěž
módrje so we wječornym slóncu bly-
šćachu, kaž bychy so z nej rozžohno-
wać chcyli.

Tuž njech naša njezapomnita Lydia
wotpočuje w Božim měrje a njech so jej
wěčne swětlo we wěčnosti swěći —
jeje džakowna šulerka Hanka

Budyšin. Serbske blido bě w oktobrje
přeprošyło na Michałsku faru na před-
nošk dipl. phil. Jurija Knebla wo naj-
staršich serbskich stawiznach. Tutón
dyrbješe so chorosće dla krótkodobnje
přestorčić, a jón naruna lékar dr. Her-
mann z přednoškom wo ludowej medi-
cinje. Přednošowar wjedžeše něhdže 35
zhromadženych najprjedy tež do stawi-
znow, hdyž narunachu lékarjow do da-
lokeje měry mjez druhim zelowe žony,
zaprajerki, runarjo a žalbowarjo. Po-
kiwy z jich džěla a z jich nazhonjenjow

mamy džens pytać w hrónčkach a při-
słowach, prajidmach a spěwach, ale tež
w staršich spisach, přetož je jich wědu
džensniša racionalna medicina pozabyła.

Dr. Hermann pokaza pak tež na to,
zo hodži so někotražkuli chorosć tež
džens ze zelami, žalbami a runanjom
wulěkować. To wobkrući so tež w žiwěj
bjesadze po přednošku. Wutroby džak
tuž dr. Hermannej za powučny wječor.

Chasow. Naš luby bratr Arnošt Grofa
woswěći 16. 1. 1987 swoje 65. narodni-
ny. Přejemy jemu wšo dobre za dalše
lěta a so jemu z čyłej wutroby džaku-
jemy za wšu swěru, kiž je wopokazał
jako křesćan a Serb. Drje žadny jenički
z našich serbskich cyrkwinskih a ku-
błanskich dnjow njeje skomdžił. Jeho
přitomnosć je nam přeco wažna. W do-
brej, zdžělanej rěči móže nam swoje
mysle rozestajeć. Připołdnišim přestaw-
kam dawa wón wosebity charakter ze
spěwanjom a hodnej bjesadu. Wón wě
nam wjele powědać ze Serbow zańdže-
nosće a přitomnosće. To tež dopokazuja
jeho přinoški do Pomhaj Bóh a do No-
weje doby. We wjele wosadach je serbske
přédowanja čitał.

Přez 30 lět je Arnošt Grofa w cyrk-
wiskim předejstjerstwjě Njeswačan-
skeje wosady. Po swojim nanje je tole
zastojnstwo přewzał. Wjele darow a
zdžěla jara wulke dary smy wot Grofic
swójby dostawali za cyrkwinske potrje-
by a wosebje za znowanatwarjenje Nje-
swačanskeho Božeho domu.

Bóh Knjez chcył žohnować wšě po-
božne wopory.

Našeho bratra wulka radosć je, zo
móže ze swojimi wnukami serbsce rě-
čec.

Je wěro, zo je 20. lětotk přesahał
kwalitatiwnje a kwantitatiwnje złośni-
stwa zańdženych časow. Nihdy před tym
pak njeje sej čłowjestwo tak wuwědo-
miło hrózbju wójnow, martrarstwo a
njesprawnosć, kotruž wukonja. Na dru-
hej stronje pak, běše hdy na swěće telko
přichilnosće, nadobnosće a starosće wo
druhich, telko dobreje wole?

Jean Delumeau

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

4. 1. — 1. njeđzela po nowym léce
Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše
(Albert)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Albert)
6. 1. — Třoch kralow
Bukecy: 9.00 hodž. kemše (G. Lazar)
11. 1. — 1. njeđzela po Třoch kralow
Huska: 10.00 hodž. kemše (Albert)
18. 1. — 2. njeđzela po Třoch kralach
Hrodžišćo: 10.00 hodž. kemše (Malink)
Poršicy: 8.30 hodž. kemše z Božim
wotkazanjom (Malink)
25. 1. — 3. njeđzela po Třoch kralach
Minakal: 9.00 hodž. kemše (Feustel)
1. 2. — 4. njeđzela po Třoch kralach
Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše
(Albert)
Budestecy: 14.00 hodž. kemše z Božim
wotkazanjom (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangeliskich Serbow.
Rjaduje Konwent serbskich ewangeliskich du-
chownych. — Ludowe nakładnistwo Domowina
Budyšin, Sukelska 27. Redaktor: sup. Sieg-
fried Albert, 8600 Budyšin, Serbski kěrchow,
tel. 4 22 01. Ekspedicija: farar G. Lazar, 8601
Bukecy (Hochkirch), Kirchweg 3. — Lic. č. 417
Nowinarskeho zarjada pola předsydy Mi-
nisterskeje rady NDR. — Čišeć: Nowa Doba, čí-
šćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-2125).
— Wuchadźa jónkróc za měsac. Přinoški a
dary na konto: Sorbische evangelische Super-
intendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110 —
Index-Nummer 32921